

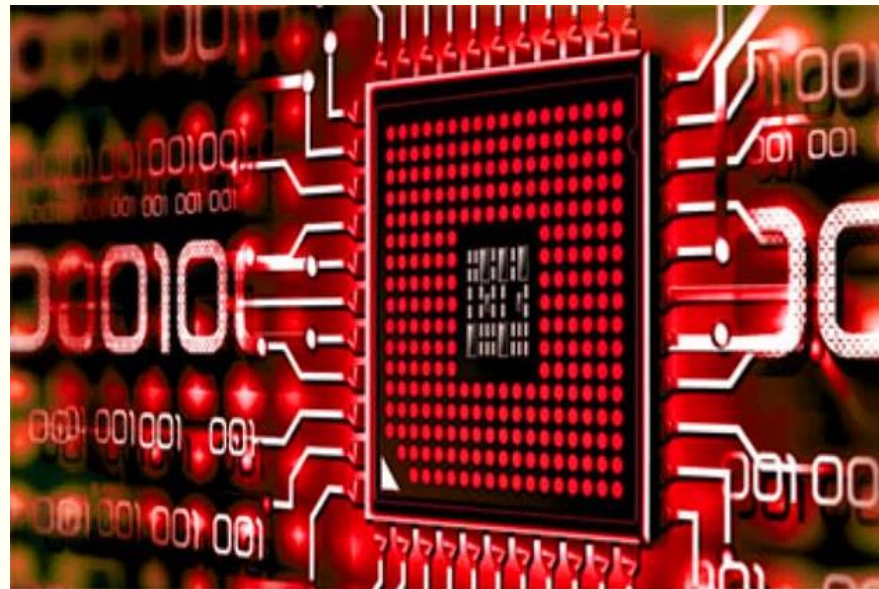

ПРЕДСТАВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ В ПАМ'ЯТІ КОМП'ЮТЕРА

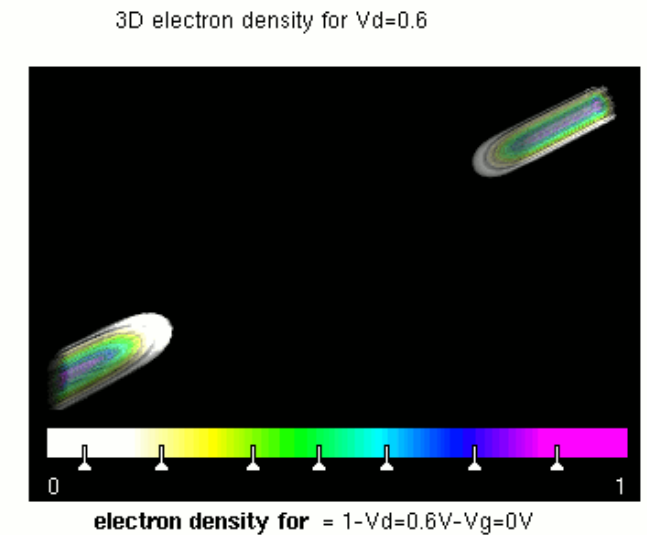
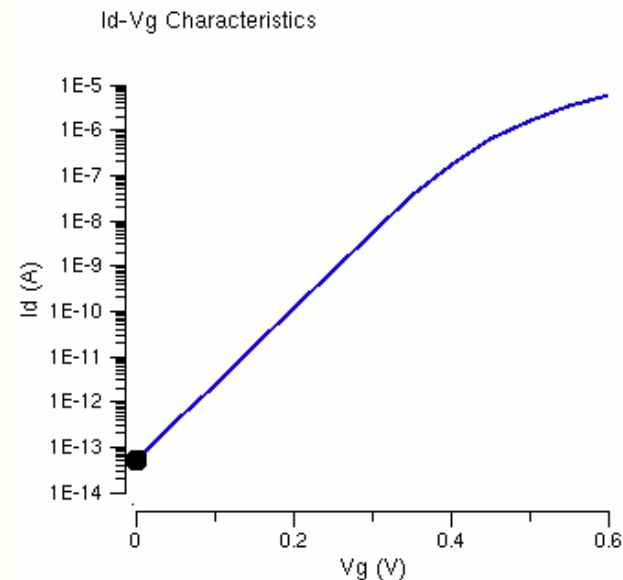
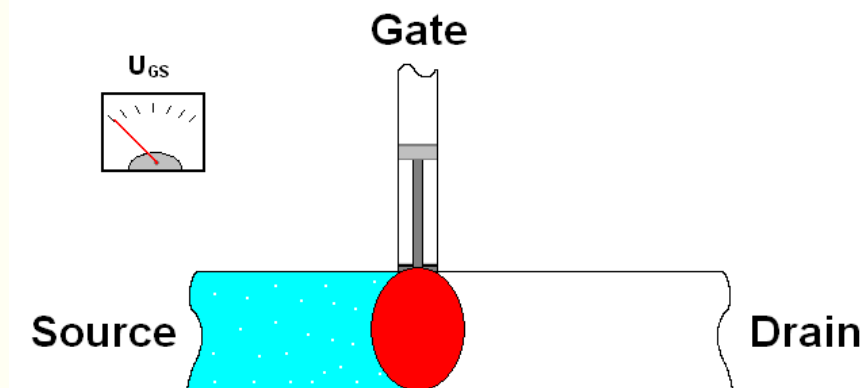
Питання 2.2.

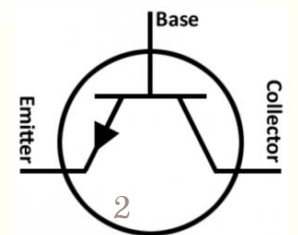
Сучасна техніка будується на транзисторах

- Напівпровідникові пристрої призначені для управління електричним струмом.
 - Можуть працювати як перемикачі
 - Здатні посилювати сигнал

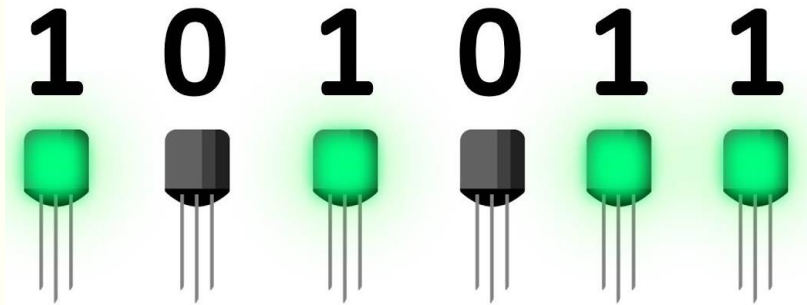

Тема доповіді: фізичні принципи роботи сучасних транзисторів

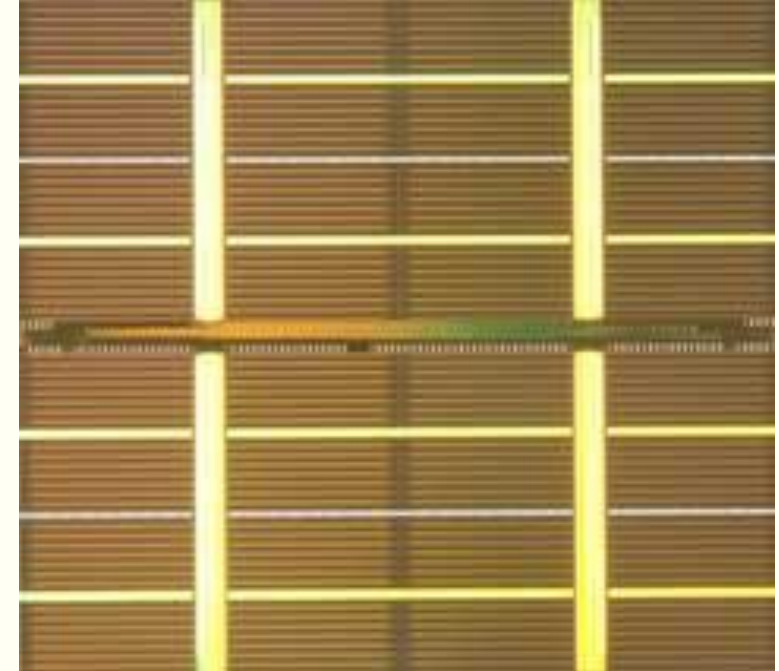

Мова комп'ютера – 0 і 1

- «binary digit» = біт (0 – струму немає, 1 – струм є)

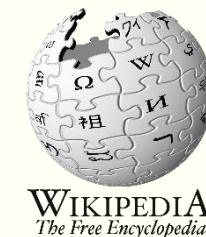
- Пам'ять комп'ютера – сітка комірок (memory cells), які, в тому числі, включають транзистори.
- Вся інформація кодується нулями та одиницями!
 - Числа
 - Текст
 - Зображення
 - Аудіо
 - Відео

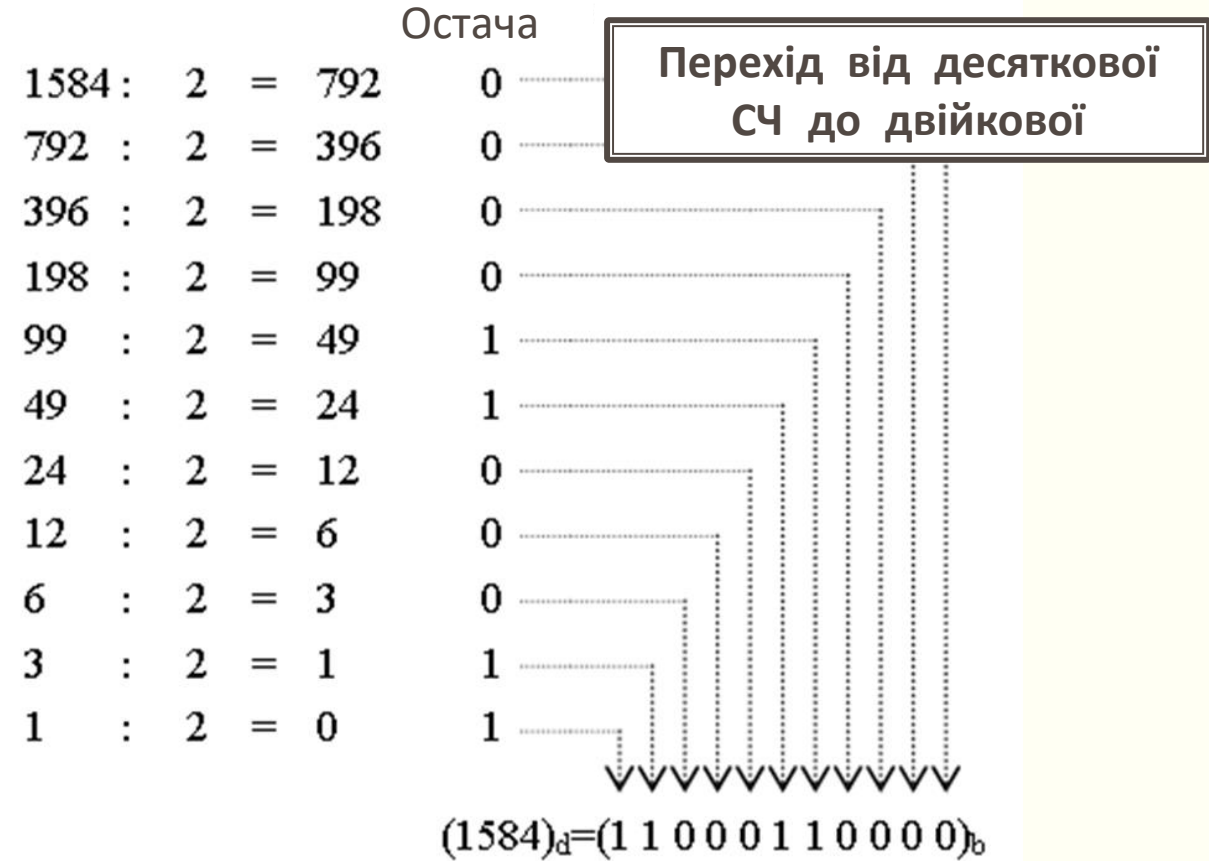
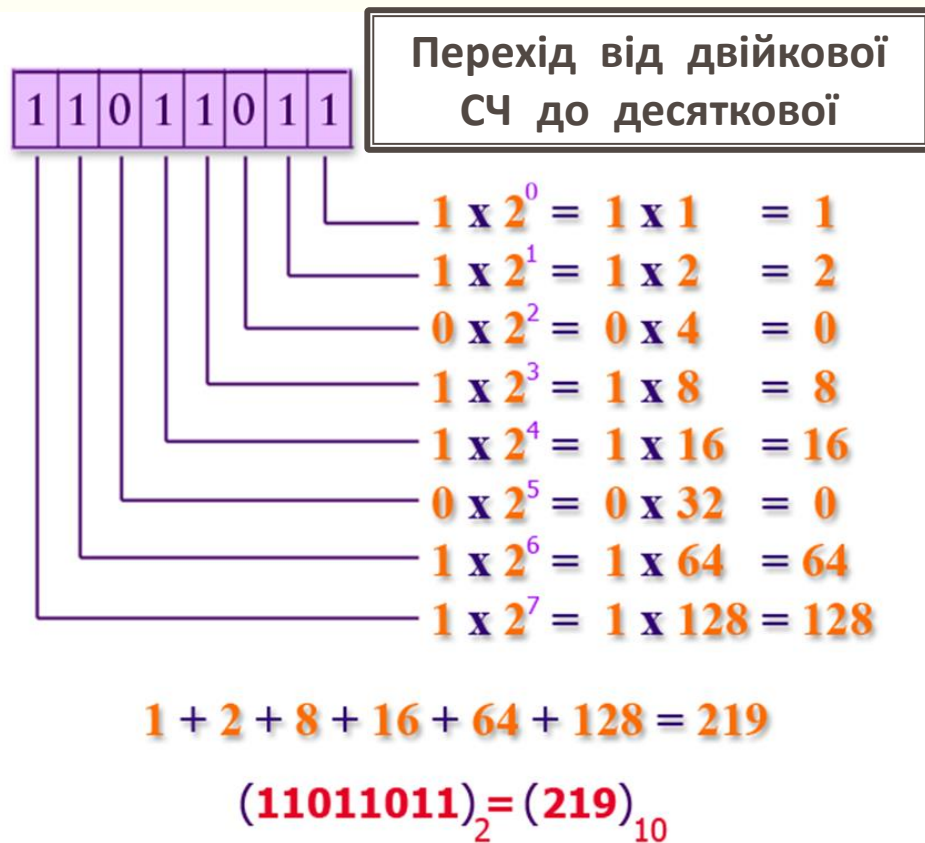
Системи числення

10	2	8	16
0	0000	0	0
1	0001	1	1
2	0010	2	2
3	0011	3	3
4	0100	4	4
5	0101	5	5
6	0110	6	6
7	0111	7	7
8	1000	10	8
9	1001	11	9
10	1010	12	A
11	1011	13	B
12	1100	14	C
13	1101	15	D
14	1110	16	E
15	1111	17	F

- *Системою числення*, або нумерацією, називається сукупність правил і знаків, за допомогою яких можна відобразити (кодувати) будь-яке невід'ємне число.
- За кількістю унікальних символів для представлення числа:
 - Двійкова (0, 1)
 - Вісімкова (0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7)
 - Десяткова (0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9)
 - Шістнадцяткова (0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, A, B, C, D, E, F)

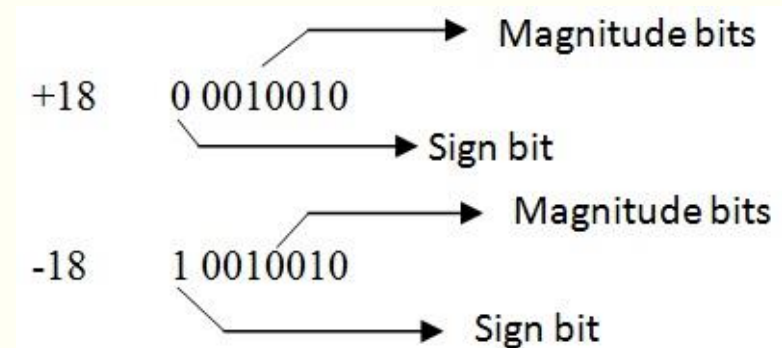
Двійкова система числення

Представлення даних. Цілі числа

- 1 байт = 8 послідовних бітів
 - 8-бітове ціле беззнакове число може представити діапазон від 0 до $2^8-1=255$
- 8-бітове ціле знакове число виділяє старший біт для знаку
 - діапазон від $-2^7=-128$ до $2^7-1=127$
- Байт** – найменша комірка пам'яті, яку можна адресувати.
 - Комірки пам'яті пронумеровані, порядковий номер комірки – це її адреса.

2^7	2^6	2^5	2^4	2^3	2^2	2^1	2^0	
0	0	1	1	0	0	0	1	
0	0	32	16	0	0	0	1	49

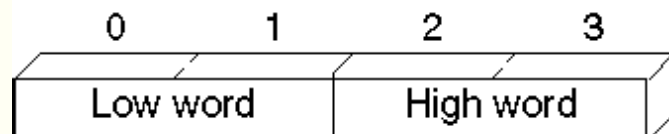

0-й байт	0	1	0	1	1	0	0	0
1-й байт	1	1	0	0	1	1	0	1
2-й байт	1	0	1	0	1	1	1	1
3-й байт	0	0	1	0	1	0	0	1
...								

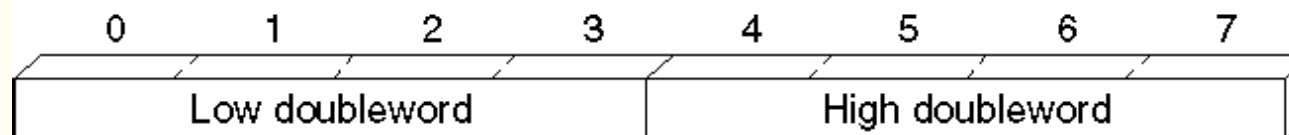
Слова та розрядність

- Для конкретних процесорів одиницями інформації виступають машинні слова.
 - Розрядність даних = довжина стандартного машинного слова.
 - 64-розрядний процесор – 64-розрядне машинне слово
- Інколи машинне слово приймають як 2 послідовно розташованих байта = 16 біт.
 - 32 біт – подвійне слово (doubleword)
 - 64 біт – збільшене вчетверо слово (quadword)

Doubleword

Quadword

Слово	
Старший байт	Младший байт
15	7 0

Межі для представлення цілих чисел

Знак	Байти	Тип мови C	Мінімум	Максимум
unsigned	1	unsigned char	0	255
signed	1	char	-128	127
unsigned	2	unsigned short	0	65535
signed	2	short	-32768	32767
unsigned	4	unsigned int	0	4294967295
signed	4	int	-2147483648	2147483647
unsigned	8	unsigned long	0	18446744073709551615
signed	8	long	-9223372036854775808	9223372036854775807

Демонстрація в кодї мовою С

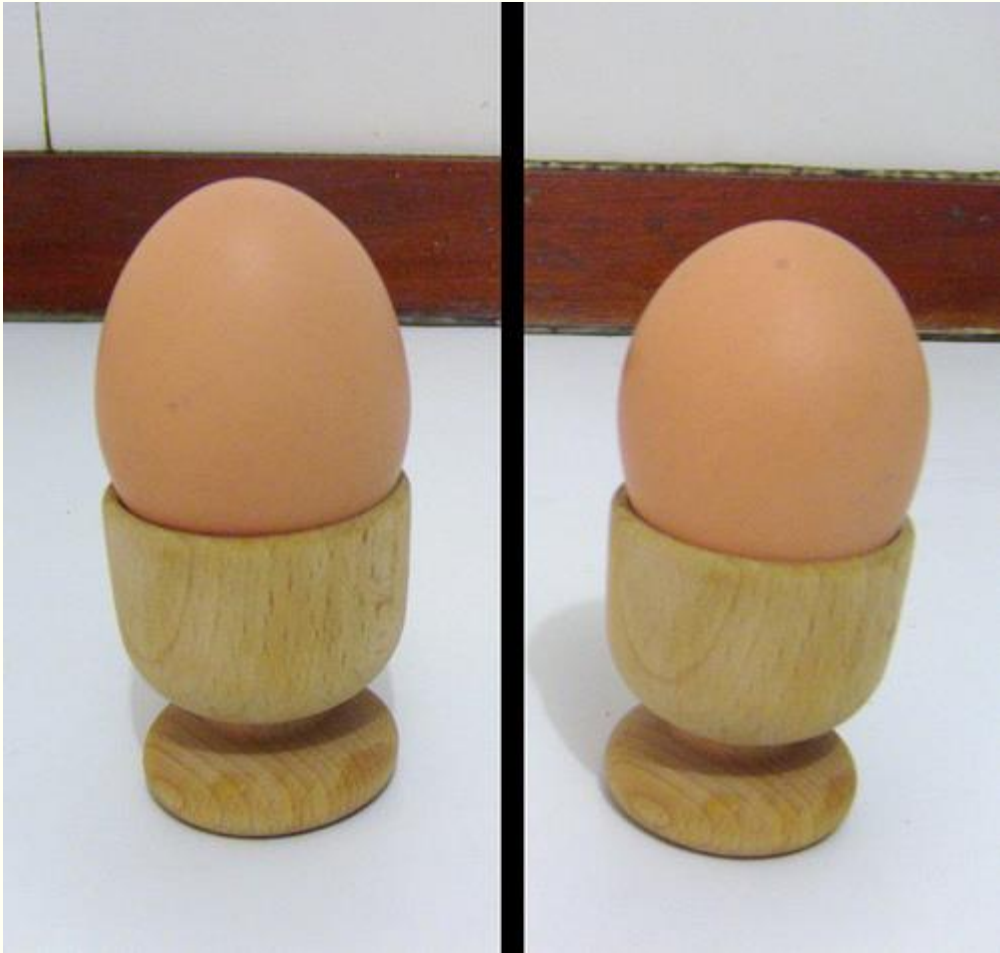
[*] type_limits.c

```
1 #include <stdio.h>
2 #include <limits.h>
3
4 main() {
5     unsigned char    max_unsigned_byte    = UCHAR_MAX;
6     signed char      min_signed_byte      = SCHAR_MIN;
7     signed char      max_signed_byte      = SCHAR_MAX;
8     unsigned short   max_unsigned_short   = USHRT_MAX;
9     signed short     min_signed_short     = SHRT_MIN;
10    signed short     max_signed_short     = SHRT_MAX;
11
12
13    printf("Unsigned byte   : [0, %d]; \t\t Number of bytes: %d\n", max_unsigned_byte, sizeof(unsigned char));
14    printf("   Signed byte   : [%d, %d];\t\t Number of bytes: %d\n", min_signed_byte, max_signed_byte, sizeof(signed char));
15    printf("Unsigned short  : [0, %d]; \t\t Number of bytes: %d\n", max_unsigned_short, sizeof(unsigned short));
16    printf("   Signed short  : [%d, %d];\t\t Number of bytes: %d\n", min_signed_short, max_signed_short, sizeof(signed short));
17
18    unsigned int      max_uint             = UINT_MAX;
19    printf("Unsigned int    : [0, %u]; \t Number of bytes: %d\n", max_uint, sizeof(unsigned int));
20    printf("max+1 = %u, min-1 = %u\n", max_uint+1, -1);
21 }
```

```
F:\GDisk\[\u0414\u044e\u0432\u044b\u0445 \u0444\u0438\u043b\u044c\u0434\u0435\u0440\u044b]\[\u0414\u0435\u044f\u044e\u0442\u0448 \u044f\u0415\u044e\u044e\u0415\u0440\u044b\u0415\u0442\u0440\u044d\u044f \u0415\u0440 \u0440\u044b\u044e\u044e\u0415\u0448\u0415\u0442\u044a \u0442\u044f \u044b\u0442\u043e\u0448]\2020_\u0414\u0445\u044b\u0440 02\
Unsigned byte   : [0, 255];           Number of bytes: 1
   Signed byte   : [-128, 127];       Number of bytes: 1
Unsigned short  : [0, 65535];         Number of bytes: 2
   Signed short  : [-32768, 32767];   Number of bytes: 2
Unsigned int    : [0, 4294967295];    Number of bytes: 4
max+1 = 0, min-1 = 4294967295
```


Порядок байтів. Little-Endian проти Big-Endian

- Байт допускає 256 різних значень.
 - Числа представляються одним або декількома байтами A_0, \dots, A_n
 - A_0 - молодший байт числа
 - A_n - старший байт числа
- Порядок від старшого до молодшого (*big-endian* - A_n, \dots, A_0) – звичний порядок запису арабських цифр.
- Порядок від молодшого до старшого (*little-endian* – A_0, \dots, A_n) прийнято для пам'яті в x86-комп'ютерах.
 - Зручніше: при збільшенні розрядності числа розряди дописуються в кінець
 - $3210 \rightarrow 3210'0000$

Навіщо нулю знак?

- Спеціальні числа в IEEE754 (викликають виключення):
 - $\pm\infty$ - отримується від ділення числа на 0, проте при діленні 0/0 – невизначеність (NaN)
 - NaN (not a number) – представляє арифметично беззмистовне значення, $\text{NaN} \neq \text{NaN}$
- Способи отримання NaN:
 - $\infty + (-\infty)$
 - $0 \cdot \infty$
 - $0/0, \infty/\infty$
 - \sqrt{x} , де $x < 0$
- $+0$ vs -0
 - $+0 = -0$, проте знак збережено для максимальної коректності результату обчислень.
 - Наприклад, $\frac{1}{+\infty} = +0$, $\frac{1}{-\infty} = -0$
 - $(+\infty/0) + \infty = +\infty$, тоді як $(+\infty/-0) + \infty = \text{NaN}$

Дробові числа у двійковій системі

```
Python 3.6 (64-bit)
Python 3.6.5 (v3.6.5:f59c0932b4, Mar 28 2018, 17:00:18) [MSC v.1900 64 bit (AMD64)] on win32
Type "help", "copyright", "credits" or "license" for more information.
>>> 0.1+0.1+0.1==0.3
False
>>> 0.1+0.1+0.1
0.30000000000000004
>>> 0.25+0.25+0.25==0.75
True
```

- Записати дробове десяткове число 0,116 у двійковій системі числення.
 - дробову частину множимо на основу **2**, заносючи цілі частини добутку в розряди після коми для шуканого дробового числа:

$$.116 \cdot 2 = \mathbf{0.232}$$

$$.232 \cdot 2 = \mathbf{0.464}$$

$$.464 \cdot 2 = \mathbf{0.928}$$

$$.928 \cdot 2 = \mathbf{1.856}$$

$$.856 \cdot 2 = \mathbf{1.712}$$

$$.712 \cdot 2 = \mathbf{1.424}$$

$$.424 \cdot 2 = \mathbf{0.848}$$

$$.848 \cdot 2 = \mathbf{1.696}$$

$$.696 \cdot 2 = \mathbf{1.392}$$

$$.784 \cdot 2 = \mathbf{0.784}$$

і т. д.

Дробові числа у двійковій системі

$$(-1)^s \cdot M \cdot B^E,$$

s – знак, B – основа,
 E – порядок (экспонента),
 M – мантиса

$$5 = 101 = 1.01e2$$

Мантисса = 1.01

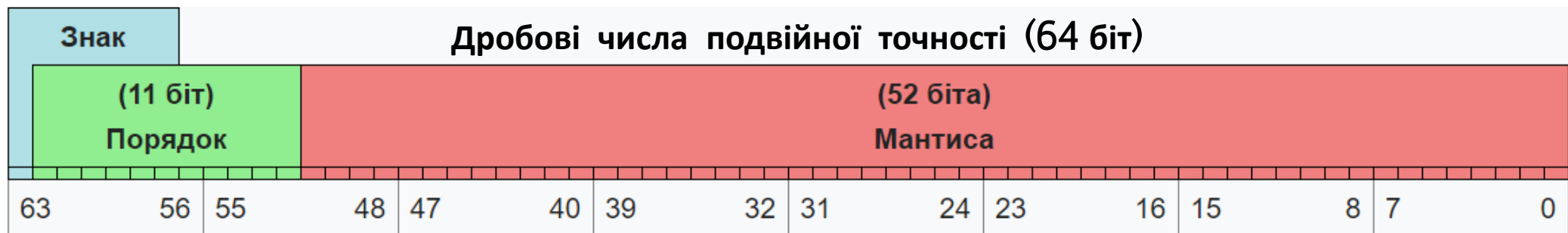
Порядок = 2

Нормалізоване представлення

$$2.5 = 1 \cdot 2^1 + 0 \cdot 2^0 + 1 \cdot 2^{-1} = 10.1 = 1.01e1$$

Мантисса = 1.01

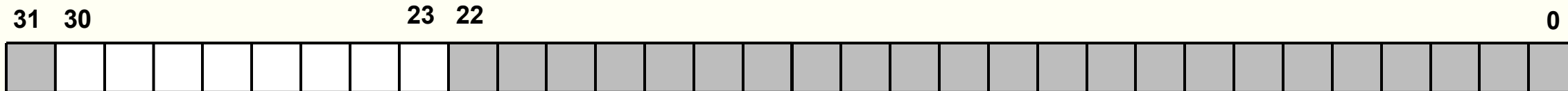
Порядок = 1

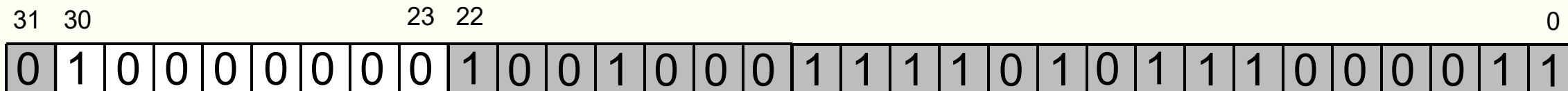
Стандарт запису дробових чисел IEEE754

- **Приклад.** Представити 3.14_{10} у нормалізованому двійковому вигляді відповідно до 32-бітного стандарту IEEE754.

- Число додатне – біт знаку $S = 0$.

- Число знаходиться між степенями 2 та 4, тобто «вікно» числа починається з $2^1 \rightarrow E = 127 + 1 = 128$
- Мантиса в 23 біти дає 2^{23} зміщень, якими можна виразити число 3.14 всередині інтервалу $[2-4]$.
- Воно знаходиться в $\frac{3.14-2}{4-2} = 0.57$ всередині інтервалу, що дає «зміщення» (мантису)
 $M = 2^{23} * 0.57 = 4781507$
- У двійковому вигляді: $S = 0_2$, $E = 10000000_2$, $M = 4781507_{10} = 10010001111010111000011_2$

- Отримане число в десятковому вигляді: 3,1400001049041748046875.

Представлення тексту у двійковій системі. ASCII

Char	ASCII Code	Binary	Char	ASCII Code	Binary
a	097	01100001	A	065	01000001
b	098	01100010	B	066	01000010
c	099	01100011	C	067	01000011
d	100	01100100	D	068	01000100
e	101	01100101	E	069	01000101
f	102	01100110	F	070	01000110
g	103	01100111	G	071	01000111
h	104	01101000	H	072	01001000
i	105	01101001	I	073	01001001
j	106	01101010	J	074	01001010
k	107	01101011	K	075	01001011
l	108	01101100	L	076	01001100
m	109	01101101	M	077	01001101
n	110	01101110	N	078	01001110
o	111	01101111	O	079	01001111
p	112	01110000	P	080	01010000
q	113	01110001	Q	081	01010001
r	114	01110010	R	082	01010010
s	115	01110011	S	083	01010011
t	116	01110100	T	084	01010100
u	117	01110101	U	085	01010101
v	118	01110110	V	086	01010110
w	119	01110111	W	087	01010111
x	120	01111000	X	088	01011000
y	121	01111001	Y	089	01011001
z	122	01111010	Z	090	01011010

- Текст кодується байтовою послідовністю за допомогою таблиці ASCII (American Standard Code for Information Interchange).
 - Перші 128 кодів зарезервували під стандартні символи.
- Утворилось багато кодувань, решта 128 символів у виробників були власними.
 - MS DOS: кодування 855, 866,
 - Windows: 1251,
 - Mac OS використовує своє кодування,
 - KOI8 та KOI7,
 - ISO 8859-5.

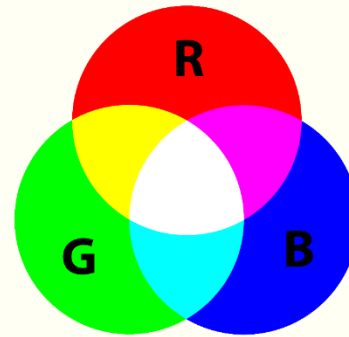
Представлення тексту у двійковій системі. Unicode

- Кожному символу назавжди присвоюється певний код – *кодова точка*.
 - Перші 256 символів відповідають ASCII-таблиці стандарту [ISO 8859-1](#).
 - UTF-16 – кожному символу з [базової багатомовної площини](#) встановлюється 16-бітний номер.
 - Решта символів – по 4 байта (32 біти).
- Проблема – несумісність з ASCII (символи двобайтні, а не одnobайтні).
 - UTF-8 включає одnobайтні символи ASCII (256 штук)
 - Далі – двобайтні символи (більшість європейських алфавітів, іврит, арабський алфавіт)
 - Три байти – базова багатомовна площина
 - Чотири байти – решта символів
- Робота з UTF-8 складна, проте текст
 - компактний,
 - містить захист від помилок зчитування
 - інтернаціональний: для всіх виглядатиме однаково.

character	encoding	bits
A	UTF-8	01000001
A	UTF-16	00000000 01000001
A	UTF-32	00000000 00000000 00000000 01000001
あ	UTF-8	11100011 10000001 10000010
あ	UTF-16	00110000 01000010
あ	UTF-32	00000000 00000000 00110000 01000010

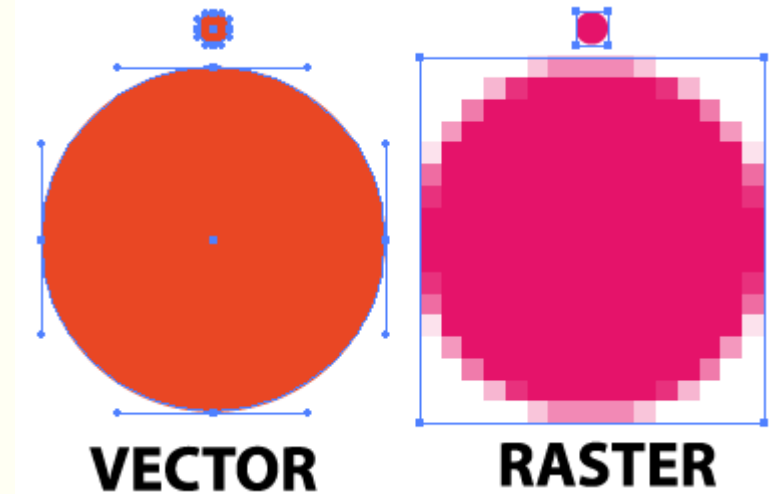
Представлення зображень та відео у двійковій системі

- Кожен піксель кодується кількома цілими числами.

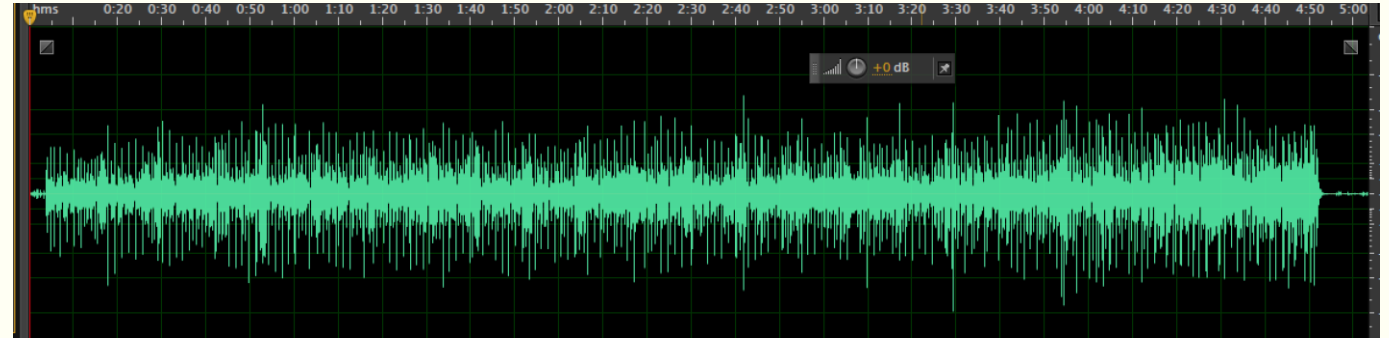
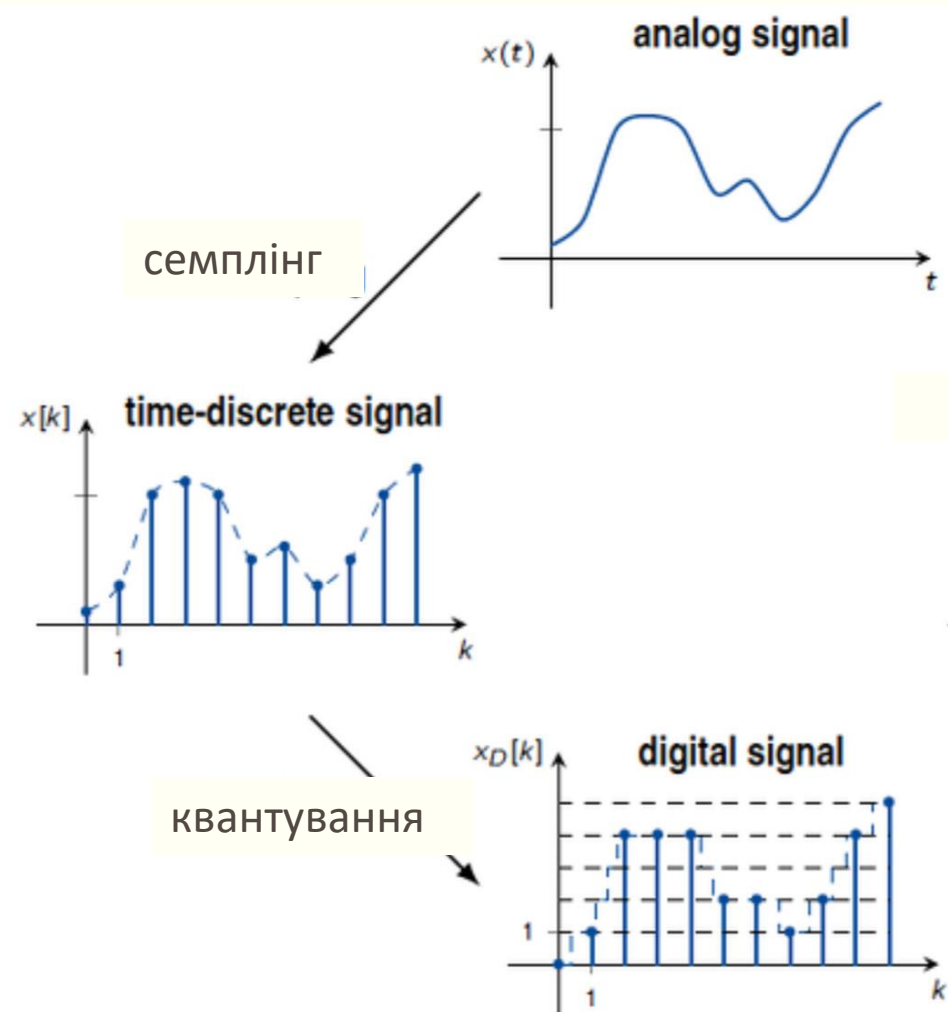

Представлення зображень та відео у двійковій системі

- Для векторної графіки характерне розбиття зображення на ряд графічних примітивів – точки, прямі, ламані, дуги, полігони.
 - Для відрисовки прямої потрібні координати двох точок, які зв'язуються найкоротшою прямою лінією.
 - Для дуги задається радіус і т. д.
 - Зображення зберігається в пам'яті як база даних описів примітивів.
- Відео – набір растрових зображень (кадрів).
 - Растрове зображення – набір чисел.

Представлення аудіо у двійковій системі

Audio	
Format	: MPEG Audio
Format version	: Version 1
Format profile	: Layer 3
Duration	: 3 min 44 s
Bit rate mode	: Constant
Bit rate	: <u>320 kb/s</u>
Channel(s)	: 2 channels
Sampling rate	: <u>44.1 kHz</u>
Frame rate	: 38.281 FPS (1152 SPF)
Compression mode	: Lossy
Stream size	: 8.57 MiB (99%)

Тема доповіді: аналогово-цифрове та цифро-аналогове перетворення звуку

Шістнадцяткова система числення

- Використовується програмістами для опису місця знаходження в пам'яті кожного байту.
 - Замість 8 бітів або трьох десяткових розрядів – два шістнадцяткових розряди.
 - Простіша для розуміння, порівнюючи з двійковою системою числення.
 - Зазвичай до шістнадцяткових чисел дописують префікс 0x або суфікс h
- Набагато простіше представляється в пам'яті комп'ютера, порівнюючи з десятковою системою.
 - 4 біти замінюються на одне шістнадцяткове значення.
 - $(1110)_2 = 0Eh$
 - $(10011100)_2 = 0x9C$
- Використовується для короткого запису кольорів (R, G, B)
 - #23A1F2

Бінарна	Шістнадцяткова
0000	0
0001	1
0010	2
0011	3
0100	4
0101	5
0110	6
0111	7
1000	8
1001	9
1010	A
1011	B
1100	C
1101	D
1110	E
1111	F

Загалом про системи числення

10	2	8	16
0	0000	0	0
1	0001	1	1
2	0010	2	2
3	0011	3	3
4	0100	4	4
5	0101	5	5
6	0110	6	6
7	0111	7	7
8	1000	10	8
9	1001	11	9
10	1010	12	A
11	1011	13	B
12	1100	14	C
13	1101	15	D
14	1110	16	E
15	1111	17	F

■ Яке з чисел більше?

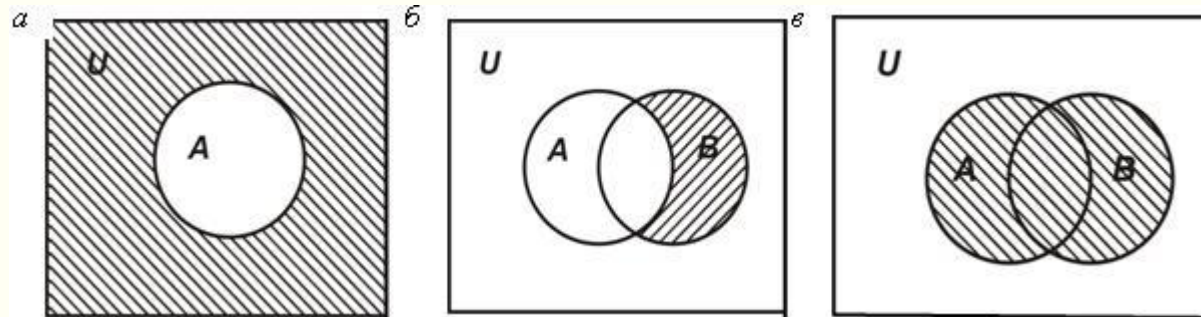
- $9B_{16}$
- 10011010_2
- 153
- 234_8

Base	Readable	Converts easily into bytes	Good compression
4	✓	✓	
8	✓		
16	✓	✓	✓
32	✓		✓
64	✓		✓
128			✓
256		✓	✓

Двійкова логіка та логічні елементи

Основними логічними операціями є:

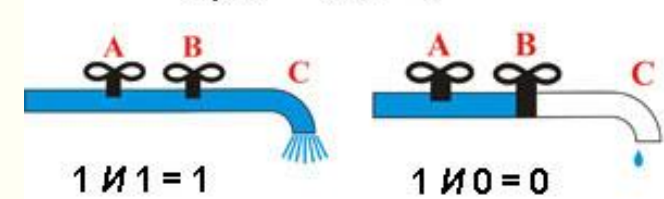
- Унарна операція заперечення (інверсія, операція НЕ, \bar{A} , $\neg A$)
- Бінарна операція логічного множення (кон'юнкція, операція І, $A \cdot B$, $A \wedge B$)
- Бінарна операція логічного додавання (диз'юнкція, операція АБО, $A \vee B$, $A + B$)

Операції можуть комбінуватись, наприклад:

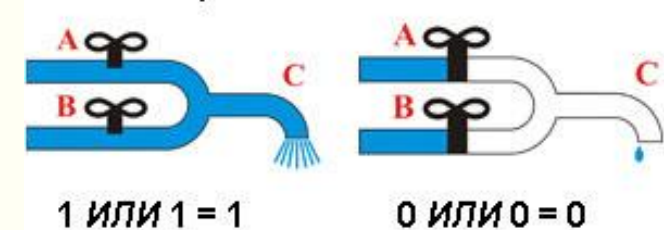
- І-НЕ (логічний елемент Шефера)
- АБО-НЕ (логічний елемент Пірса)
- Виключна диз'юнкція (\oplus) – заперечення логічної еквівалентності ($A \leftrightarrow B$)

а) $C = A \text{ И } B$

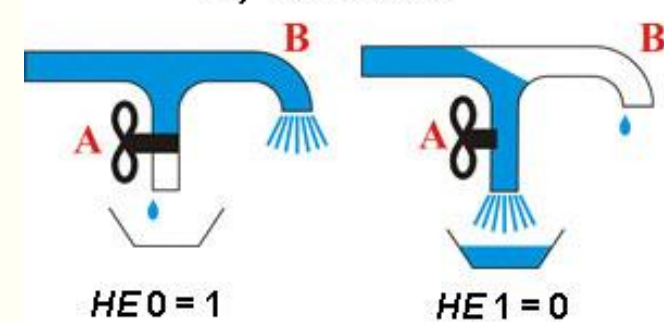
X1	X2	AND
0	0	0
0	1	0
1	0	0
1	1	1

б) $C = A \text{ ИЛИ } B$

X1	X2	OR
0	0	0
0	1	1
1	0	1
1	1	1

в) $B = \text{НЕ } A$

X	NOT X
0	1
1	0

Логічні елементи та їх позначення

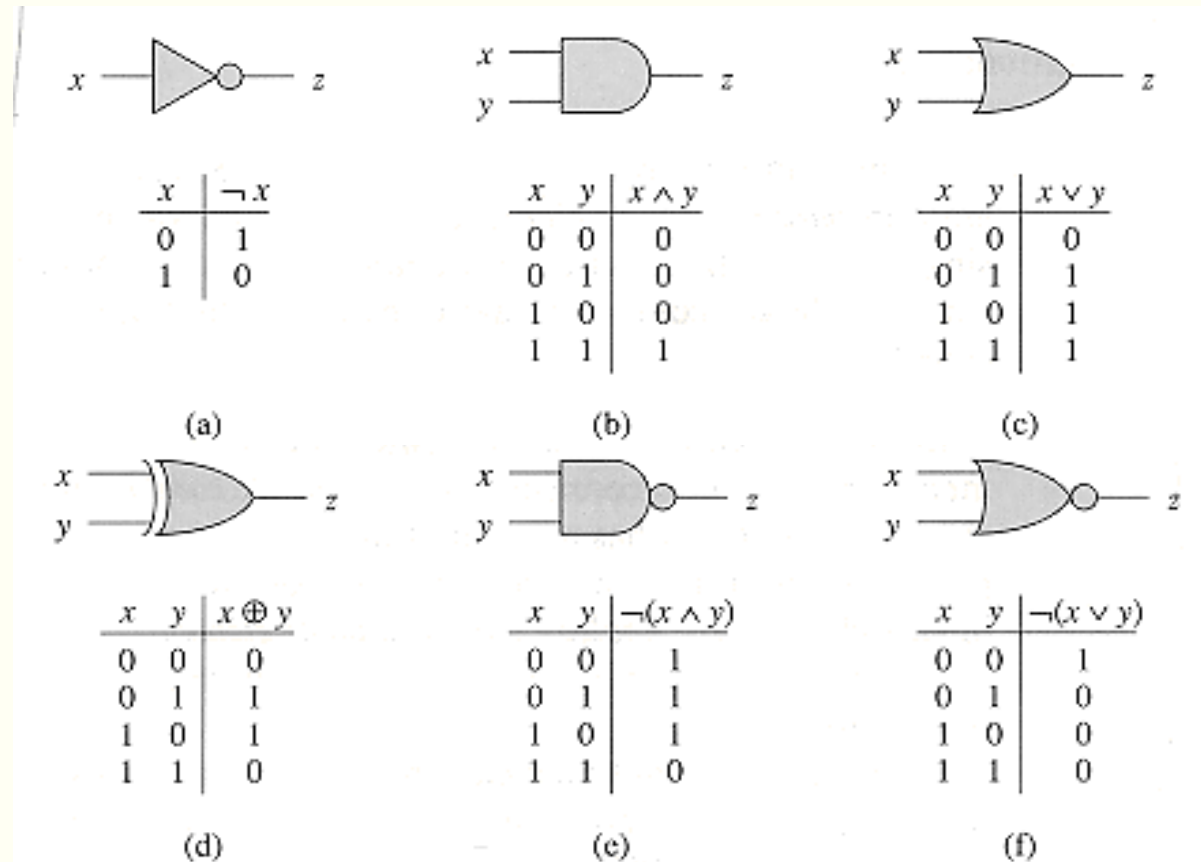
- Існує кілька видів схемотехнічних позначень логічних елементів:

- ANSI (американські позначення, використовуються в лекції)
- DIN (європейські позначення)

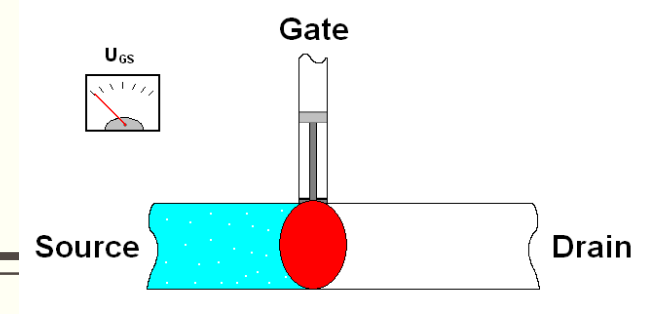
- Логічні елементи:

- a) НЕ = NOT
- b) Логічне І = AND
- c) Логічне АБО = OR
- d) Виключна диз'юнкція = XOR
- e) І-НЕ = NAND
- f) АБО-НЕ = NOR

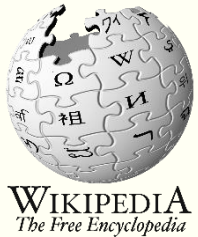
- XNOR???

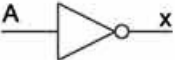

Логічні вентиля (logic gates)

- **Логічний вентиль** — базовий елемент цифрової схеми, що виконує (обчислює) елементарну логічну операцію, перетворюючи таким чином вхідні логічні сигнали у вихідний логічний сигнал.

Name	NOT	AND	NAND	OR	NOR	XOR	XNOR																																																																																																
Alg. Expr.	\overline{A}	AB	\overline{AB}	$A + B$	$\overline{A + B}$	$A \oplus B$	$\overline{A \oplus B}$																																																																																																
Symbol																																																																																																							
Truth Table	<table><tr><th>A</th><th>X</th></tr><tr><td>0</td><td>1</td></tr><tr><td>1</td><td>0</td></tr></table>	A	X	0	1	1	0	<table><tr><th>B</th><th>A</th><th>X</th></tr><tr><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>0</td><td>1</td><td>0</td></tr><tr><td>1</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>1</td><td>1</td><td>1</td></tr></table>	B	A	X	0	0	0	0	1	0	1	0	0	1	1	1	<table><tr><th>B</th><th>A</th><th>X</th></tr><tr><td>0</td><td>0</td><td>1</td></tr><tr><td>0</td><td>1</td><td>1</td></tr><tr><td>1</td><td>0</td><td>1</td></tr><tr><td>1</td><td>1</td><td>0</td></tr></table>	B	A	X	0	0	1	0	1	1	1	0	1	1	1	0	<table><tr><th>B</th><th>A</th><th>X</th></tr><tr><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>0</td><td>1</td><td>1</td></tr><tr><td>1</td><td>0</td><td>1</td></tr><tr><td>1</td><td>1</td><td>1</td></tr></table>	B	A	X	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	1	1	<table><tr><th>B</th><th>A</th><th>X</th></tr><tr><td>0</td><td>0</td><td>1</td></tr><tr><td>0</td><td>1</td><td>0</td></tr><tr><td>1</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>1</td><td>1</td><td>0</td></tr></table>	B	A	X	0	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	<table><tr><th>B</th><th>A</th><th>X</th></tr><tr><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>0</td><td>1</td><td>1</td></tr><tr><td>1</td><td>0</td><td>1</td></tr><tr><td>1</td><td>1</td><td>0</td></tr></table>	B	A	X	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0	<table><tr><th>B</th><th>A</th><th>X</th></tr><tr><td>0</td><td>0</td><td>1</td></tr><tr><td>0</td><td>1</td><td>0</td></tr><tr><td>1</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>1</td><td>1</td><td>1</td></tr></table>	B	A	X	0	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	1
A	X																																																																																																						
0	1																																																																																																						
1	0																																																																																																						
B	A	X																																																																																																					
0	0	0																																																																																																					
0	1	0																																																																																																					
1	0	0																																																																																																					
1	1	1																																																																																																					
B	A	X																																																																																																					
0	0	1																																																																																																					
0	1	1																																																																																																					
1	0	1																																																																																																					
1	1	0																																																																																																					
B	A	X																																																																																																					
0	0	0																																																																																																					
0	1	1																																																																																																					
1	0	1																																																																																																					
1	1	1																																																																																																					
B	A	X																																																																																																					
0	0	1																																																																																																					
0	1	0																																																																																																					
1	0	0																																																																																																					
1	1	0																																																																																																					
B	A	X																																																																																																					
0	0	0																																																																																																					
0	1	1																																																																																																					
1	0	1																																																																																																					
1	1	0																																																																																																					
B	A	X																																																																																																					
0	0	1																																																																																																					
0	1	0																																																																																																					
1	0	0																																																																																																					
1	1	1																																																																																																					

Практична реалізація

Алгебраїчні операції у двійковій системі. Додавання

Правила додавання:

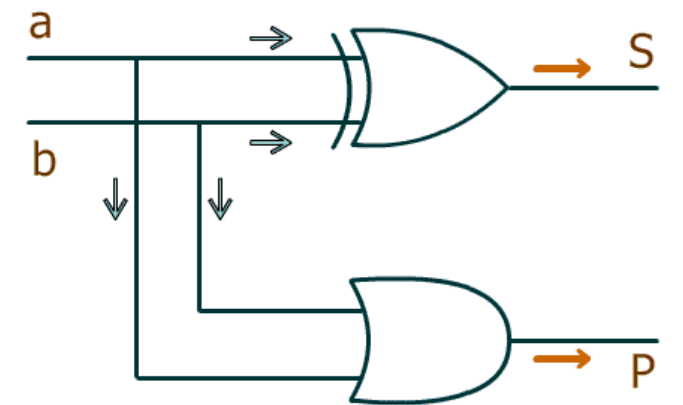
- $0 + 0 = 0$
- $1 + 0 = 1$
- $0 + 1 = 1$
- $1 + 1 = 10$ (два вентилі, AND і XOR)

Приклад

$$\begin{array}{r} 1110 \\ + 0111 \\ \hline \end{array} \rightarrow \begin{array}{r} 1110 \\ + 0111 \\ \hline 1 \end{array} \rightarrow \begin{array}{r} 1110 \\ + 0111 \\ \hline 01 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 11 \\ 1110 \\ + 0111 \\ \hline 101 \end{array} \rightarrow \begin{array}{r} 11 \\ 1110 \\ + 0111 \\ \hline 10101 \end{array}$$

INPUTS		OUTPUTS	
A	B	P	S
0	0	0	0
0	1	0	1
1	0	0	1
1	1	1	0

P – перенесення в наступний розряд
S – сума розряду

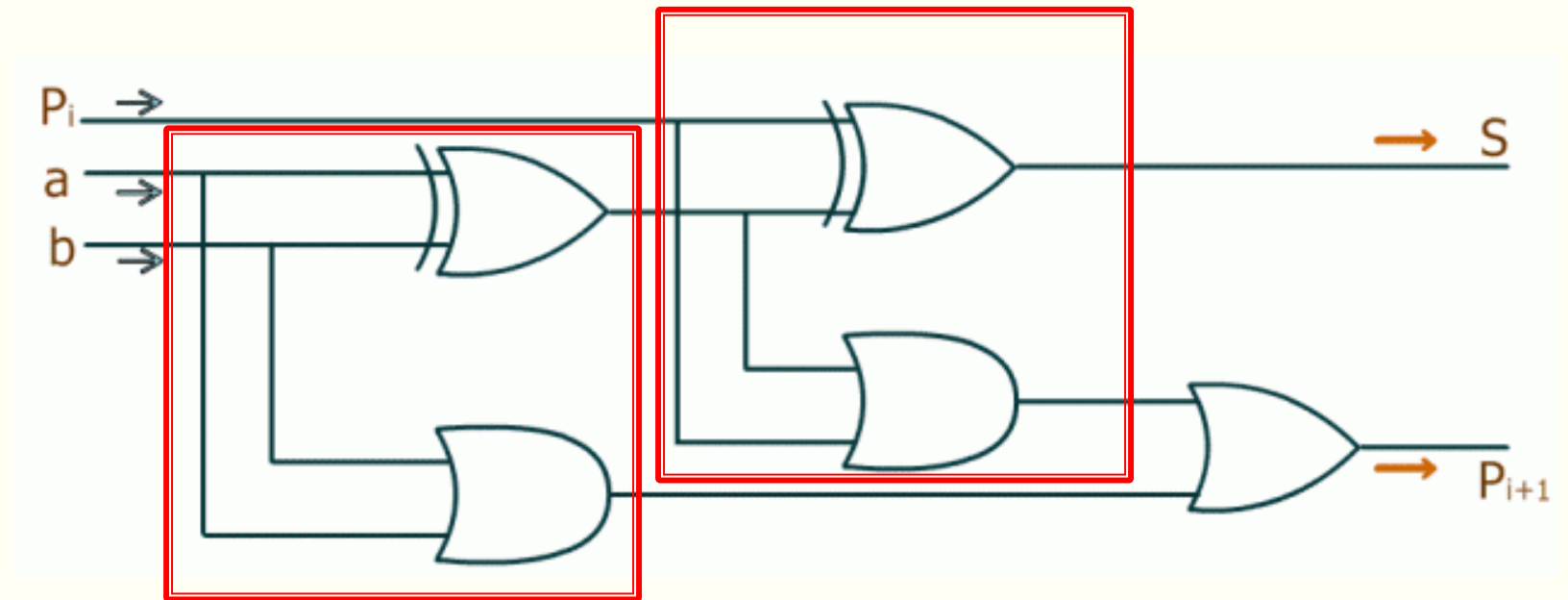
Схема називається напівсуматором (half adder).

- Значний недолік – не враховує можливе перенесення одиниці з **молодшого** розряду

Додавання у двійковій системі. Суматор (full adder)

- Для врахування переносу з молодшого розряду треба організувати 3 входи та поєднати два напівсуматора:

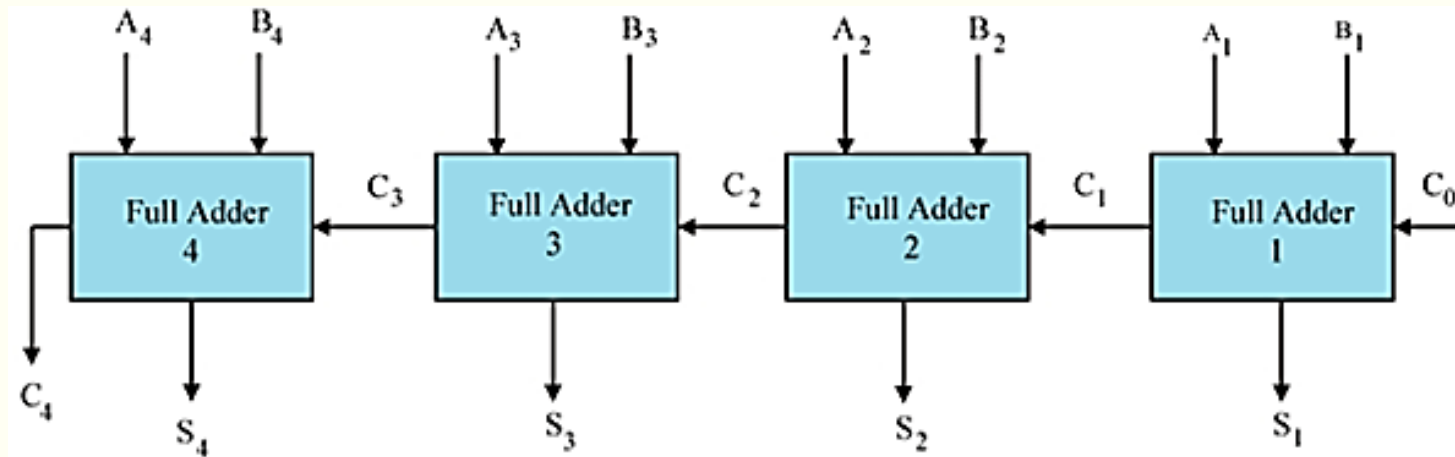
Входи			Выходы	
a	b	P_i	S	P_{i+1}
0	0	0	0	0
0	0	1	1	0
0	1	0	1	0
1	0	0	1	0
0	1	1	0	1
1	0	1	0	1
1	1	0	0	1
1	1	1	1	1

- Такий суматор називають **однобітним** (One-bit Full Adder).

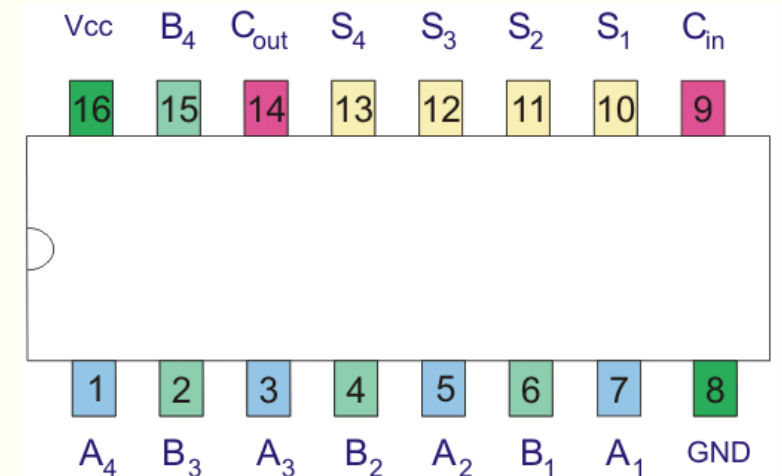
Мультибітове додавання

- Потребує каскад суматорів, з'єднаних в ланцюг за допомогою carry-ліній

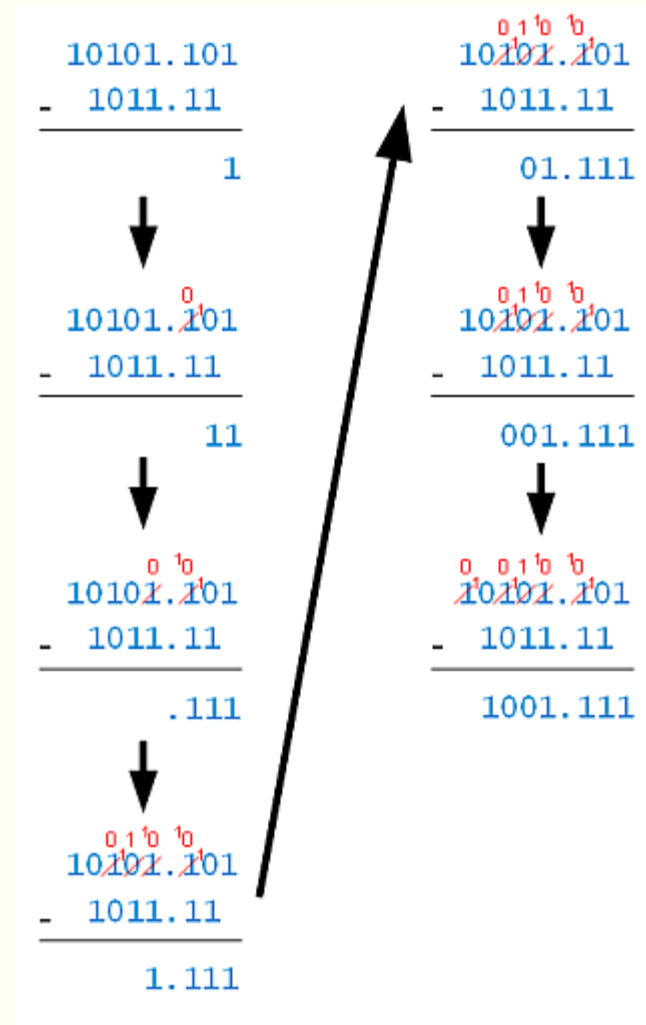
$$\begin{array}{r} 1011 \\ 1101 \\ \hline 11000 \end{array}$$

Here, $A_1 = 1, A_2 = 1, A_3 = 0, A_4 = 1.$
 $B_1 = 1, B_2 = 0, B_3 = 1, B_4 = 1.$

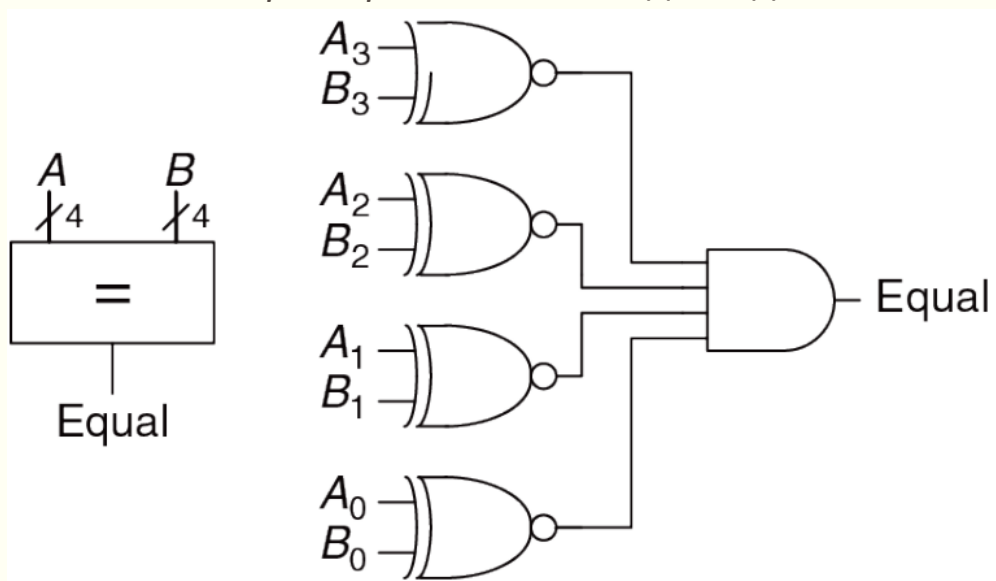
Віднімання у двійковій системі

- Правила віднімання:
 - $0 - 0 = 0$
 - $1 - 0 = 1$
 - $0 - 1 = (\text{займаємо із старшого розряду}) 1$
 - $1 - 1 = 0$
- $x - y = x + (-y)$
 - $-y = (\neg y) + 1$
- $x - y = x + (\neg y) + 1$
 - Суму може обчислити суматор

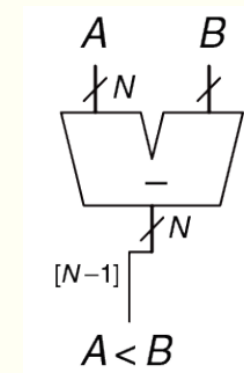

Компаратори

- Компаратори визначають, чи є два двійкових числа рівними або одне з них більше/менше за інше.
 - Компаратор отримує два N -розрядних двійкових числа A і B .
 - *Компаратор рівності* видає один вихідний сигнал, показуючи, чи рівні A і B ($A==B$).
 - *Компаратор величини* видає один або більше вихідних сигналів, показуючи відношення величин A і B .

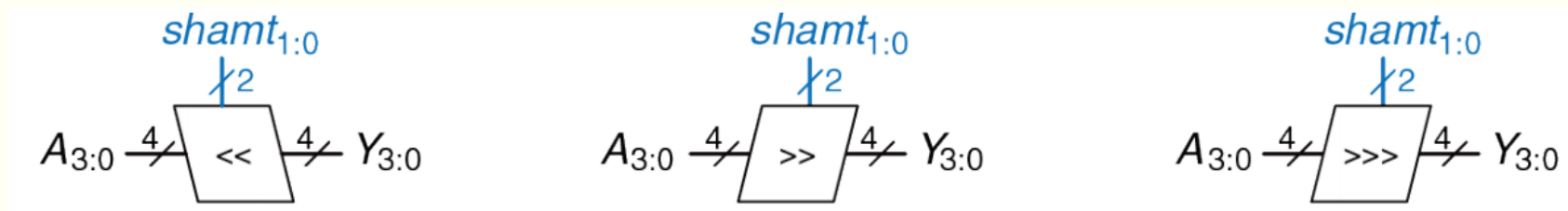
4-розрядний компаратор рівності

N -розрядний компаратор величини

Схеми зсуву і циклічного зсуву

- Переміщують біти (множать або ділять на степінь 2).
 - **Логічні схеми зсуву** зсувають число вліво (LSL) або вправо (LSR) і заповнюють порожні розряди нулями: $11001 \text{ LSR } 2 = 00110$; $11001 \text{ LSL } 2 = 00100$
 - **Арифметичні схеми зсуву** діють так же, проте при зсуві вправо вони заповнюють найбільш значущі розряди значенням знакового біта початкового числа. (необхідно при множенні та діленні знакових чисел): $11001 \text{ ASR } 2 = 11110$; $11001 \text{ ASL } 2 = 00100$
 - **Схеми циклічного зсуву** зсувають число по колу так, що порожні місця заповнюються розрядами, що зсунуті з іншого кінця: $11001 \text{ ROR } 2 = 01110$; $11001 \text{ ROL } 2 = 00111$.

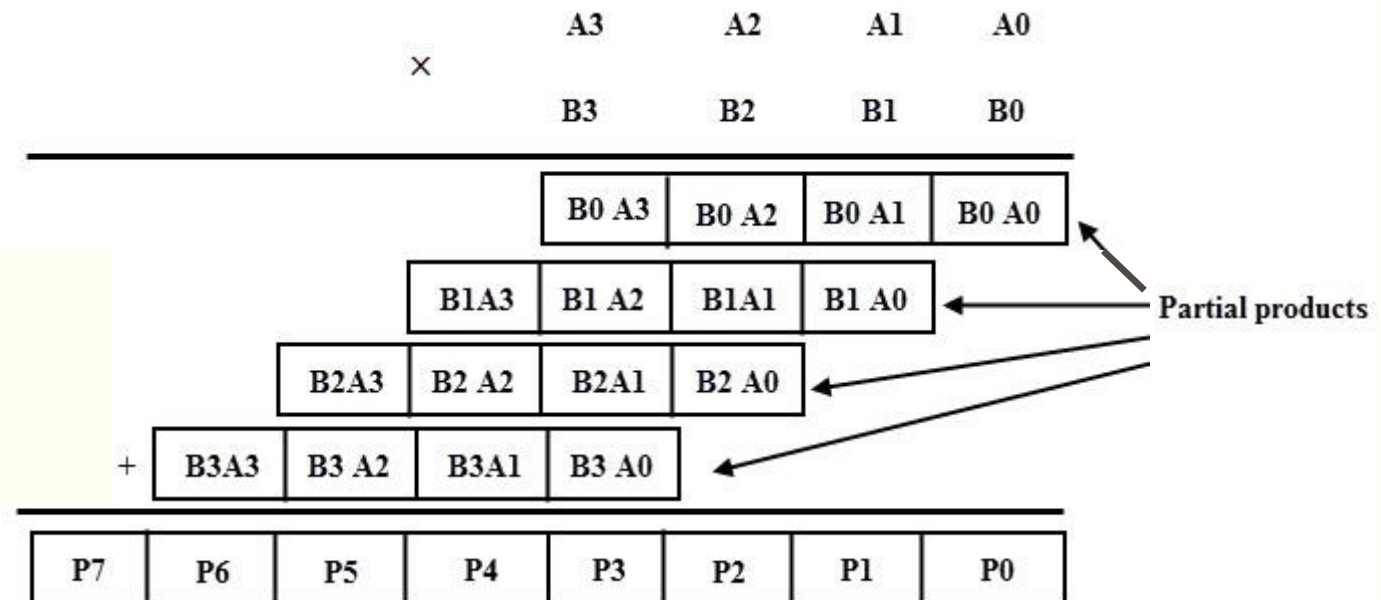
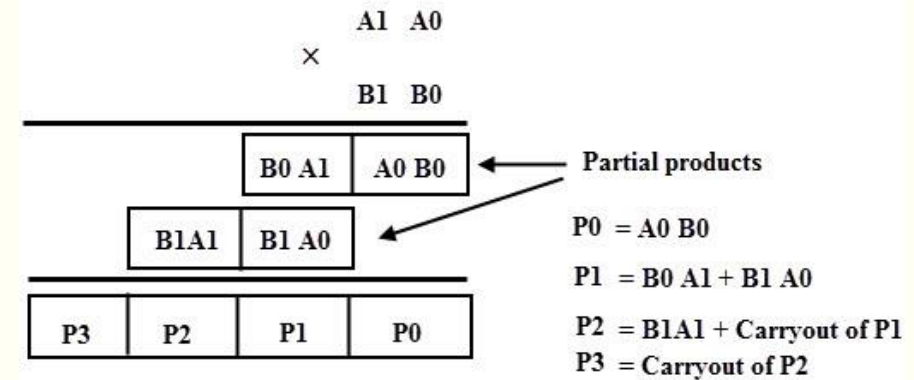
4-розрядні схеми зсуву: (а) зсув уліво, (b) логічний зсув управо,
(с) арифметичний зсув вправо

Множення у двійковій системі

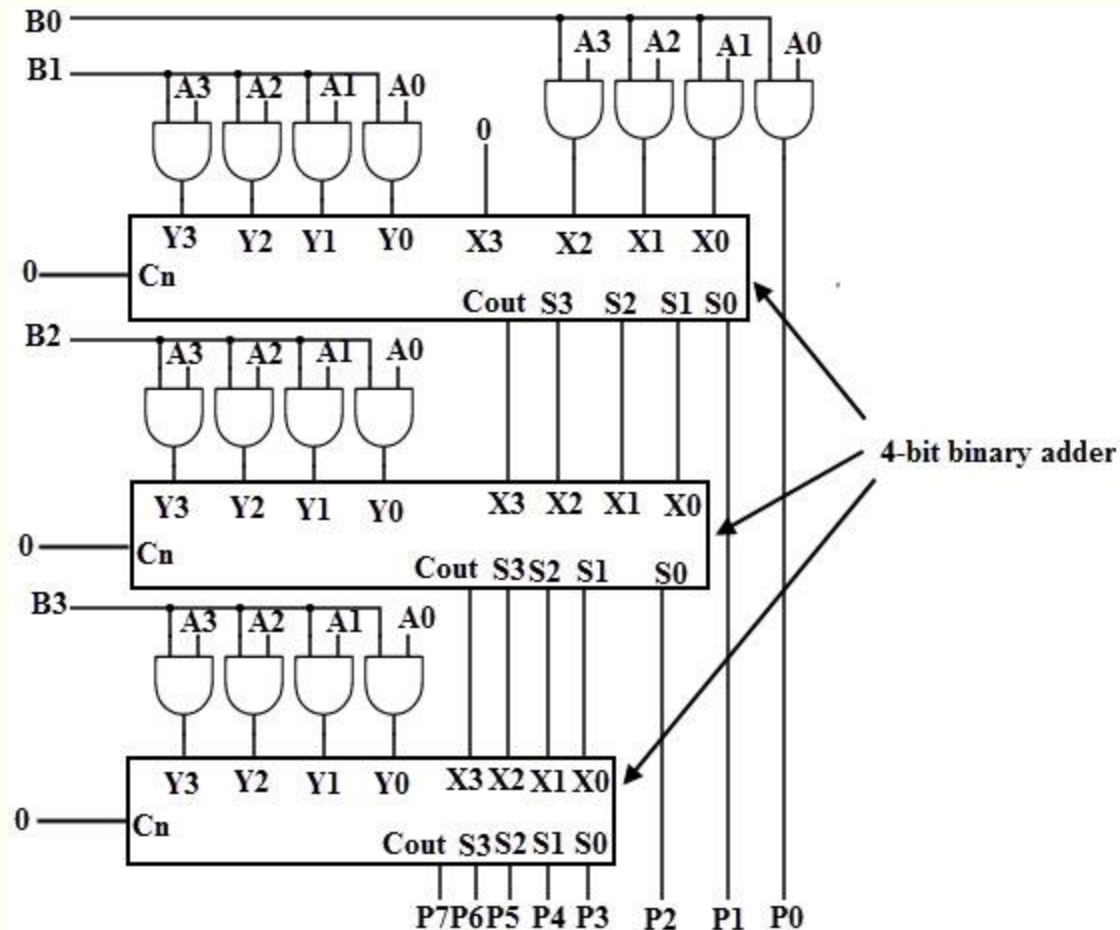
Правила множення:

- $0 * 0 = 0$
- $1 * 0 = 0$
- $0 * 1 = 0$
- $1 * 1 = 1$

1 0 1 0	→	Multiplicand
× 1 0 1 1	→	Multiplier
1 0 1 0	→	Partial product 1
1 0 1 0	→	Partial product 2
0 0 0 0	→	Partial product 3
1 0 1 0	→	Partial product 4
1 1 0 1 1 1 0		

Множення у двійковій системі

- Існують інші алгоритми множення.

Multiplicand:	1011
Multiplier:	× 1010
Initialize Partial Product Z to 0	0000
Add ($Y_0 = 0$) × ($X = 1011$) to Z and shift right one position	<u>+ 0000</u> 00000
Add ($Y_1 = 1$) × ($X = 1011$) to Z and shift right one position	<u>+ 1011</u> 010110
Add ($Y_2 = 0$) × ($X = 1011$) to Z and shift right one position	<u>+ 0000</u> 0010110
Add ($Y_3 = 1$) × ($X = 1011$) to Z and shift right one position	<u>+ 1011</u> 01101110
Product:	01101110

Ділення в двійковій системі

Left Example: $128 \div 8$

Divisor: 8 (1000)
Dividend: 128 (1000000)
Quotient: 16 (10000)

Handwritten steps:
1. 128 → Ans
2. 128 - 8 = 120
3. 120 - 8 = 112
4. 112 - 8 = 104
5. 104 - 8 = 96
6. 96 - 8 = 88
7. 88 - 8 = 80
8. 80 - 8 = 72
9. 72 - 8 = 64
10. 64 - 8 = 56
11. 56 - 8 = 48
12. 48 - 8 = 40
13. 40 - 8 = 32
14. 32 - 8 = 24
15. 24 - 8 = 16
16. 16 - 8 = 8
17. 8 - 8 = 0

Right Example: $1010110 \div 110$

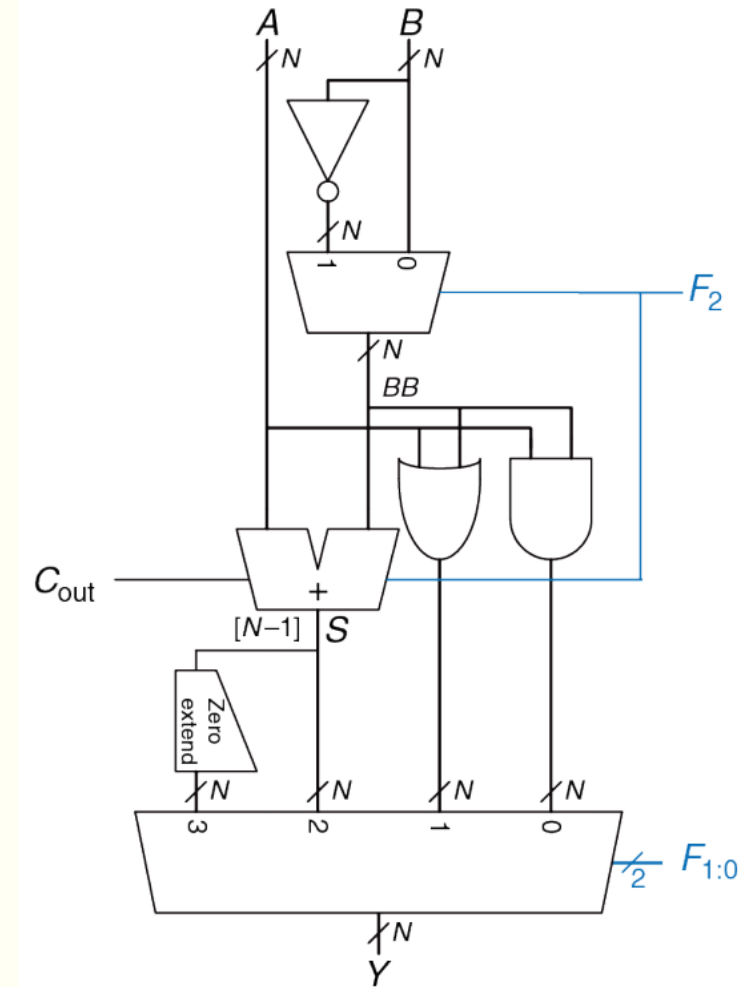
Divisor: 110
Dividend: 1010110
Quotient: 101011

Handwritten steps:
1. 1010110
2. 1010110 - 110 = 1001010
3. 1001010 - 110 = 1000100
4. 1000100 - 110 = 1000010
5. 1000010 - 110 = 1000000
6. 1000000 - 110 = 1000000
7. 1000000 - 110 = 1000000
8. 1000000 - 110 = 1000000
9. 1000000 - 110 = 1000000
10. 1000000 - 110 = 1000000
11. 1000000 - 110 = 1000000
12. 1000000 - 110 = 1000000
13. 1000000 - 110 = 1000000
14. 1000000 - 110 = 1000000
15. 1000000 - 110 = 1000000
16. 1000000 - 110 = 1000000
17. 1000000 - 110 = 1000000
18. 1000000 - 110 = 1000000
19. 1000000 - 110 = 1000000
20. 1000000 - 110 = 1000000
21. 1000000 - 110 = 1000000
22. 1000000 - 110 = 1000000
23. 1000000 - 110 = 1000000
24. 1000000 - 110 = 1000000
25. 1000000 - 110 = 1000000
26. 1000000 - 110 = 1000000
27. 1000000 - 110 = 1000000
28. 1000000 - 110 = 1000000
29. 1000000 - 110 = 1000000
30. 1000000 - 110 = 1000000
31. 1000000 - 110 = 1000000
32. 1000000 - 110 = 1000000
33. 1000000 - 110 = 1000000
34. 1000000 - 110 = 1000000
35. 1000000 - 110 = 1000000
36. 1000000 - 110 = 1000000
37. 1000000 - 110 = 1000000
38. 1000000 - 110 = 1000000
39. 1000000 - 110 = 1000000
40. 1000000 - 110 = 1000000
41. 1000000 - 110 = 1000000
42. 1000000 - 110 = 1000000
43. 1000000 - 110 = 1000000
44. 1000000 - 110 = 1000000
45. 1000000 - 110 = 1000000
46. 1000000 - 110 = 1000000
47. 1000000 - 110 = 1000000
48. 1000000 - 110 = 1000000
49. 1000000 - 110 = 1000000
50. 1000000 - 110 = 1000000
51. 1000000 - 110 = 1000000
52. 1000000 - 110 = 1000000
53. 1000000 - 110 = 1000000
54. 1000000 - 110 = 1000000
55. 1000000 - 110 = 1000000
56. 1000000 - 110 = 1000000
57. 1000000 - 110 = 1000000
58. 1000000 - 110 = 1000000
59. 1000000 - 110 = 1000000
60. 1000000 - 110 = 1000000
61. 1000000 - 110 = 1000000
62. 1000000 - 110 = 1000000
63. 1000000 - 110 = 1000000
64. 1000000 - 110 = 1000000
65. 1000000 - 110 = 1000000
66. 1000000 - 110 = 1000000
67. 1000000 - 110 = 1000000
68. 1000000 - 110 = 1000000
69. 1000000 - 110 = 1000000
70. 1000000 - 110 = 1000000
71. 1000000 - 110 = 1000000
72. 1000000 - 110 = 1000000
73. 1000000 - 110 = 1000000
74. 1000000 - 110 = 1000000
75. 1000000 - 110 = 1000000
76. 1000000 - 110 = 1000000
77. 1000000 - 110 = 1000000
78. 1000000 - 110 = 1000000
79. 1000000 - 110 = 1000000
80. 1000000 - 110 = 1000000
81. 1000000 - 110 = 1000000
82. 1000000 - 110 = 1000000
83. 1000000 - 110 = 1000000
84. 1000000 - 110 = 1000000
85. 1000000 - 110 = 1000000
86. 1000000 - 110 = 1000000
87. 1000000 - 110 = 1000000
88. 1000000 - 110 = 1000000
89. 1000000 - 110 = 1000000
90. 1000000 - 110 = 1000000
91. 1000000 - 110 = 1000000
92. 1000000 - 110 = 1000000
93. 1000000 - 110 = 1000000
94. 1000000 - 110 = 1000000
95. 1000000 - 110 = 1000000
96. 1000000 - 110 = 1000000
97. 1000000 - 110 = 1000000
98. 1000000 - 110 = 1000000
99. 1000000 - 110 = 1000000
100. 1000000 - 110 = 1000000

Найпростіший АЛУ

$F_{2:0}$	Function
000	A AND B
001	A OR B
010	A + B
011	not used
100	A AND \bar{B}
101	A OR \bar{B}
110	A - B
111	SLT

- Складається з N -бітного суматора, N двовходових логічних елементів І та двоходових логічних елементів АБО.
 - Також містить інвертори та мультиплексор для інверсії бітів B , коли управляючий сигнал F_2 активний.
 - Мультиплексор з організацією 4:1 обирає необхідну функцію на основі сигналів управління $F_{1:0}$.

Quiz

- Скільки бітів потрібно для представлення числа 1121?

A. 6

D. 11

B. 8

E. 12

C. 10

F. 16

- Що виведеться в консолі після виконання інструкції $0.125+0.125+0.125==0.375$?

A. 0

C. True

B. 0.375

D. False

- Колір (15, 0, 240) у двійковому коді з порядком *little-endian* запишеться як

A. 000011110000111100001111

C. 000011111111000011110000

B. 000011110000000011110000

D. 111100000000000011110000

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

Наступне питання: Представлення програми в пам'яті

Теми доповідей

Тема доповіді: фізичні принципи роботи сучасних транзисторів

Тема доповіді: проектування логічних схем

Тема доповіді: арифметика з плаваючою крапкою

Тема доповіді: алгоритми множення у комп'ютерних системах

Тема доповіді: суматори